

Національний університет водного господарства та  
природокористування  
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова науково-методичної  
ради НУВГП  
е-підпис Олег ЛАГОДНЮК  
23.12.2021

## СИЛАБУС

освітньої компоненти

## SYLLABUS

<i>ЕТИКА</i>	<i>ETICS</i>	
Шифр за ОП	ОК 15.	Code in Educational Program
Освітній рівень: бакалаврський (перший)	Educational level: Bachelor's (first)	
Галузь знань Гуманітарні науки	03	Field of knowledge: <b>Humanities</b>
Спеціальність Культурологія	034	Field of study: <b>Cultural studies</b>
Освітня програма Креативна та цифрова культура	Educational Program: <b>Creative and digital culture</b>	

Силабус навчальної дисципліни **Етика (06-07-14S)** для здобувачів вищої освіти ступеня «бакалавр», які навчаються за освітньо-професійною програмою **Креативна та цифрова культура, 034 Культурологія**. Рівне. НУВГП. 2021. 12 стор.

ОПП на сайті університету: <http://ep3.nuwm.edu.ua/21004/>

Розробник силабусу: *Шадюк Т.А., к.філос.н., доцент кафедри філософії, доцент*

Силабус схвалений на засіданні кафедри  
Протокол № 4 від “3” грудня 2021 року


Завідувач кафедри: *Наконечна О.П., д.філос.н., професор.*

Керівник (гарант) ОП: *Залужна А.Є., д.філос.н., професор.*

Схвалено науково-методичною радою з якості ННІ  
Протокол № \_\_\_\_ від “\_\_\_\_” \_\_\_\_\_ 20\_\_ року

Голова науково-методичної ради з якості ННІ: *Ковшун Н.Е., д.е.н., професор*

СЗ №-6930 в ЕДО НУВГП.

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ	
Ступінь вищої освіти	<i>бакалавр</i>
Освітня програма	<i>Креативна та цифрова культура</i>
Спеціальність	<i>034 Культурологія</i>
Рік навчання, семестр	<i>1 рік/1 семестр</i>
Кількість кредитів	<i>3,5 кредити</i>
Лекції:	<i>18 годин</i>
Практичні заняття:	<i>20 годин</i>
Самостійна робота:	<i>67 годин</i>
Курсова робота:	<i>ні</i>
Форма навчання	<i>денна</i>
Форма підсумкового контролю	<i>екзамен</i>
Мова викладання	<i>українська</i>
ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА	
Лектор 	<i>Шадюк Тамара Адамівна, к.філос.н., доцент кафедри філософії</i>
Вікіситет	<a href="http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/%D0%A8%D0%B0%D0%B4%D1%8E%D0%BA_%D0%A2%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0_%D0%90%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0">http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/%D0%A8%D0%B0%D0%B4%D1%8E%D0%BA_%D0%A2%D0%B0%D0%BC%D0%B0%D1%80%D0%B0_%D0%90%D0%B4%D0%B0%D0%BC%D1%96%D0%B2%D0%BD%D0%B0</a>
ORCID	<a href="https://orcid.org/0000-0002-2376-0112">https://orcid.org/0000-0002-2376-0112</a>
Як комунікувати	<a href="mailto:t.a.shadiuk@nuwm.edu.ua">t.a.shadiuk@nuwm.edu.ua</a>  Актуальні оголошення на сторінці дисципліни в системі MOODLE

## ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

### Анотація навчальної дисципліни, в т.ч. мета та цілі

Актуальність. Дисципліна спрямована на осмислення реальних морально-етичних проблем, що існують в нашому суспільстві. Етичні ідеї розглядаються в загальнокультурному й світоглядному контексті, з наголосом на їх істотній ролі у формуванні морально-етичної культури особистості.

Метою навчальної дисципліни є ознайомлення з нормативно-ціннісними засадами етики, з роллю етичного чинника у людській життєдіяльності й світовідношенні та формуванні навичок всебічного аналізу і успішного вирішення морально-етичних проблем.

Основними завданнями навчального курсу є ознайомлення студентів з понятійно-категоріальною системою курсу; набуття знань у галузі етики як засобу орієнтації індивіда у складних умовах суспільного життя; формування навичок аналізу сучасних проблем соціальної, професійної та індивідуальної життєдіяльності, опираючись на навички філософсько-етичної рефлексії та форми міжособистісного спілкування.

### Посилання на розміщення навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle

<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1861>

### Компетентності

*ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.*

*ЗК4. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.*

*ЗК5. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).*

*ЗК7. Здатність працювати автономно.*

*ЗК8. Здатність працювати в команді.*

*ЗК11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в*

Україні.

*ФК7. Здатність обґрунтовувати рішення щодо врегулювання відносин у сфері культури на основі розуміння специфіки соціокультурних процесів.*

*ФК12. Здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації.*

### **Програмні результати навчання (ПРН)**

*РН6. Виявляти, перевіряти та узагальнювати інформацію щодо різноманітних контекстів культурної практики, визначати ступінь її актуальності із застосуванням релевантних джерел, інформаційних, комунікативних засобів та візуальних технологій.*

*РН14. Вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури з фахівцями та нефахівцями.*

*РН16. Визначати, формулювати та аргументувати власну громадську та професійну позицію щодо актуальних суспільних питань.*

### **Структура навчальної дисципліни**

*Теми лекційних занять:*

#### **1. Етика як галузь філософського знання.**

*Опис теми. Актуальність етики. Предмет, завдання, філософський сенс етики. Базово-категоріальна система етики. Становлення філософської етики. Етика, мораль, моральність: значення слів. Підходи до визначення моралі. Генеалогія моралі. Еволюційна етика. Мораль як явище культури. Мораль як соціальний феномен. Звичаї, мораль, право. Мораль та економіка. Мораль та релігія. Мораль та мистецтво. Мораль та комунікації. Завдання етики, структура і функції етики. Місце етики в системі соціально-гуманітарного знання. Парадокси моралі.*

#### **2. Поняття і структура моральної свідомості та самосвідомості.**

*Опис теми. Особливості етичних категорій. Моральні норми та цінності. Моральні вимоги і детермінація поведінки. Абсолютність і*

універсальність моральних форм. Джерела моральної імперативності. Вчення про мораль та моральний імператив І. Канта. Добро і зло як головні категорії етики. Взаємовизначеність добра і зла. Моральне зло його походження і сутність. Тлумачення проблеми вибору добра і зла в етиці. Взаємовідношення добра і зла. Проблеми насильства і ненасильства та їх осмислення у сучасній етиці. Категорії моральної свідомості: обов'язок, справедливість, відповідальність, щастя. Категорії моральної самосвідомості: честь, гідність, розкаяння, сором. Совість – центральний чинник моральної самосвідомості.

### **3. Каузальне підґрунтя моральних проблем людської діяльності.**

Опис теми. Мораль в житті людини. Моральна діяльність, практика. Особливості функціонування моралі. Єдність й багатоманітність моралі. Парадокси моралі. Моральний вимір особистості й суспільства. Особистість в моралі. Передумови морального досвіду та індивідуальний моральний розвиток. Поняття чесноти і вади (пороку). Класичні й теологічні чесноти. Вчення про чесноти і вади в сучасній моральній філософії. Свобода людини: її практичні та моральні виміри (свобода дії, свобода вибору, свобода волі, відповідальність). Моральна необхідність і свобода вибору. Сваюля, свавілля. Надзвичайні ситуації й вибір найменшого зла. Вчинок як першоелемент людської діяльності. Вчинок і його моральна оцінка. Проблема співвідношення цілей і засобів людської діяльності.

### **4. Комунікативна етика.**

Опис теми. Сутність спілкування, його мета і моральний сенс. Етичні складові комунікативного процесу. Комунікативні моральні риси людини: чесноти і вади. Парадигма спілкування в сучасній культурі. Основні типи, принципи та суперечності спілкування. Відкритість і замкненість, монологічність і діалогічність людської особистості. Моральна культура спілкування, її зміст і вияви. Різноманіття передумов і вимірів людського спілкування: моральний аспект. Любов як феномен людського спілкування моральні засади дружби. Толерантність, повага, співчуття, милосердя: їхня моральна цінність. Конфлікт та морально-етичні аспекти його

вирішення. Вікно Овертона: випробування меж моралі. Етикет як морально-естетична культура спілкування.

### **5. Співвідношення індивідуального та соціального у моралі.**

Опис теми. Співвідношення індивідуального та соціального у моралі. Проблеми життя і смерті та їх моральний зміст. Феномен смерті: етичний зміст. Життя як дарунок і відповідь. Сенсожиттєва тематика в етичній дискусії. Сенс життя як спрямованість моральної свідомості. Витоки проблеми сенсу життя. Способи осмислення сенсу людського буття: філософсько-етичне обґрунтування. Сенс життя і щастя. Етика задоволення. Етика користі. Загальні і приватні інтереси. Екзистенційно-етичні стани сучасної людини. Філософські та прикладні аспекти біоетики. Предмет та основні принципи біоетики. Дилеми біоетики: аборт, евтаназія, смертна кара. Етичні проблеми в контексті розвитку біотехнологій. Євгеніка. Сімейна етика.

### **6. Глобальні проблеми сучасної цивілізації.**

Опис теми. Основні принципи етичної регуляції в сучасному світі. Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації. Етичні виклики глобалізації. Глобалізація в контексті прав людини та нації. Етичні проблеми постмодернізму, релятивізація моралі. Моральні чинники в житті сучасного українського суспільства. Етика сімейних відносин. Релігійна етика. Етичні засади екуменізму. Турбота про здоров'я і виживання як моральний імператив. Проблеми голоду, соціальної нерівності в світлі загальнолюдських моральних цінностей. Гендерні проблеми в контексті етичної невизначеності. Дитяча праця. Торгівля людьми. Сучасне рабство. Концептуальні основи, основні напрями та принципи екологічної етики. Відкриті питання екологічної етики: внутрішні та зовнішні цінності. Відповідальність як підґрунтя екологічної етики. Етичний сенс екологічних проблем. Моральні основи взаємодії культур. Проблеми війни та миру крізь призму моралі.

### **7. Техніка, технології та цифрова реальність у світлі моралі.**

Опис теми. Витоки Технократизм і проблеми гуманізації техніки. Поняття «ноосфера», «новий гуманізм», «трансгуманізм»,

*«толерантність» та їх значення для створення нового образу людини і світу. Застосування технологій редагування геному людини: філософські аспекти осмислення. Надлюдина, кіборг і симулякри. IT-гіганти і мережеве суспільство. Мережева комунікація і конфлікт. Етичні проблеми штучного інтелекту. Масові комунікації та їх вплив на моральну свідомість особистості. Інформація та проблема девальвації експертного знання. Інформаційна етика. Види сучасної дезінформації: фейки, конспіративні теорії, альтернативна правда, постправа. Маніпулятивні технології та їх етична оцінка.*

### **8. Моральні аспекти професійної діяльності.**

*Опис теми. Професійна етика і мораль та їх роль у житті суспільства. Моральні аспекти професійної діяльності. Види професійної етики та їхня гуманістична спрямованість. Поняття моральної культури. Зміст і структура моральної культури особистості. Формування особистості та її культури. Моральна культура сучасної ділової людини та її формування.*

*Тематика практичних занять:*

#### **Практичне заняття 1.**

*Етика як філософська наука.*

#### **Практичне заняття 2.**

*Структура і зміст моральної свідомості і самосвідомості.*

#### **Практичне заняття 3.**

*Моральні засади людської діяльності.*

#### **Практичне заняття 4.**

*Моральна культура спілкування.*

#### **Практичне заняття 5.**

*Індивідуальний та соціальний виміри моралі.*

#### **Практичне заняття 6.**

*Моральні аспекти глобальних проблем сучасної цивілізації.*

#### **Практичне заняття 7.**



*Етичні виклики техногенної і цифрової реальності.*

### **Практичне заняття 8.**

*Професійна етика.*

#### **Перелік соціальних, «м'яких» навичок (soft skills)**

*Взаємодія з людьми, загальнокультурна грамотність, здатність до навчання, здатність логічно обґрунтовувати позицію, навички усного та письмового спілкування, уміння слухати і запитувати, формування власної думки та ін.*

#### **Форми та методи навчання**

*Методи навчання: інтерактивні лекції, аналіз проблемних ситуацій, метод кейсів, симуляційні ігри, рольові та ділові ігри, професійне моделювання, метод «малих груп», міні-лекції, дискусії, практикуми, проєктні семінари, перегляд відео-матеріалів з обговоренням.*

#### **Порядок та критерії оцінювання**

*Успішному складанню іспиту з дисципліни передуює опанування теоретичного матеріалу та виконання практичної (самостійної, аудиторної, індивідуальної, дистанційної) роботи.*

*Результати вчасно пройденого проміжного контрольного тестування (модуль 1, модуль 2) можуть бути зараховані як підсумковий контрольний тест (залік). За бажанням студента покращити підсумкові результати курсу, оцінки за модулі можуть бути скасовані і студент має право скласти залік, де має змогу отримати максимальну кількість балів, яка дорівнює сумі балів за модулі.*

*Перелік критеріїв оцінювання:*

*- 60 балів – за вчасне та якісне виконання завдань практичних занять та самостійну роботу;*

*- 40 балів – модульний контроль, який складається з двох модулів (МК1 – 20 балів, МК 2 – 20 балів).*

*Усього 100 балів. Підсумковий контроль – залік.*

*Критерії оцінювання, детальний розподіл балів та шкала оцінювання наведена на сторінці навчальної дисципліни на навчальній платформі Moodle:*

*<https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1861>*

*Модульний контроль проходить у формі тестування на платформі системи Moodle через ННЦНО. У тесті передбачено 30 запитань*

різної складності: рівень 1 – 20 запитань по 0,5 балів (10 балів), рівень 2 – 6 запитань по 1 балу (6 балів), рівень 3 – 4 запитання по 1 балу (4 бали). Усього – 20 балів. Оцінка автоматично генерується в середовищі Moodle, фіксується викладачем в електронному журналі дисципліни і контролюється деканатом.

### **Поєднання навчання та досліджень**

Студенти мають можливість брати участь у виконанні індивідуальних завдань науково-дослідницького характеру, виступати із результатами досліджень на студентських наукових конференціях, засіданнях круглого столу, а також можуть бути долучені до написання та опублікування есе, наукових статей із тематики курсу та засідань постійно діючого Філософського гуртка «Sofia». Тему дослідницької роботи можна вибрати самостійно за погодженням із викладачем.

За усі види робіт студенти отримують додаткові бали. Крім того, додаткові бали студентам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

### **Інформаційні ресурси**

1. Етика: навч. посіб. / В.О. Лозовой та ін. ; за ред. проф. В.О. Лозового. Київ : Юрінком Інтер, 2002. 224 с.
2. Етика та естетика. Навчальний посібник для підготовки до іспитів. Упорядники І. В. Тетарчук, Т. Є. Дяків. К. : «Центр учбової літератури». 2016. 316 с.
3. Малахов В.А. Етика. Курс лекцій. навч. посіб. 4-те вид. Київ, 2002. 384 с.
4. Малахов В.А. Етика спілкування: навч. посіб. Київ, 2006. 400 с.
5. Наконечна О.П., Залужна А.Є. Етика і естетика: Інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення. Рівне, 2008. 180 с.
6. Прикладна етика: навч. посіб. / Аболіна Т. Г. та ін.; за ред. Панченко В.І. Київ, 2012. 392 с.
7. Савельєв Є.П. Етика: навч. посіб. 2-ге вид. Львів, 2006. 244 с.
8. Тофтул М. Г. Етика: навч. посіб. Київ, 2005. 416с.

### **Дедлайни та перескладання**

Ліквідація академічної заборгованості здійснюється згідно

«Порядку ліквідації академічних заборгованостей у НУВГП», <http://ep3.nuwm.edu.ua/4273/>. Згідно цього документу і реалізується право студента на повторне вивчення дисципліни чи повторне навчання на курсі. Перездача модульних контролів здійснюється згідно <http://nuwm.edu.ua/struktturni-pidrozdili/navch-nauk-tsentr-nezalezhnogo-otsiniuvannia-znan/dokumenti>. Оголошення стосовно дедлайнів здачі та перездачі оприлюднюються на сторінці MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/>

### **Неформальна та інформальна освіта**

Студенти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній та інформальній освіті згідно Положення про неформальну освіту. <http://ep3.nuwm.edu.ua/18660/>.

### **Практики, представники бізнесу, фахівці, залучені до викладання**

Викладач цього курсу, Шадюк Т.А., має практичний досвід організації практичної підготовки студентів, щорічної Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих вчених «Людина у світі духовної культури», є ведучим студентського наукового гуртка "SOFIA". У межах цих заходів здійснюється закріплення теоретичних знань студентів, науково-дослідницька й пошукова робота, ініціюється вдосконалення курсу. Для ознайомлення пропонується відвідати постійно діючу сторінку кафедри філософії на платформі соціальної мережі <https://www.facebook.com/%D0%9A%D0%B0%D1%84%D0%B5%D0%B4%D1%80%D0%B0-%D1%84%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%97-%D0%9D%D0%A3%D0%92%D0%93%D0%9F-832038226905936>

### **Правила академічної доброчесності**

Виконані навчальні завдання можуть бути самостійно перевірені здобувачами на виявлення текстових запозичень через університетську платформу MOODLE <http://wiki.nuwm.edu.ua/index.php/Unplag>.

Здобувачам не дозволяється списувати чи копіювати чужі проекти – за порушення принципів академічної доброчесності викладач може накладати санкції: зниження балів, повернення роботи на доопрацювання, недопущення роботи до захисту та ін.

### **Вимоги до відвідування**

Студенту не дозволяється пропускати заняття без поважних причин. Якщо є довідка про хворобу чи іншу поважну причину, то студенту не потрібно відпрацьовувати пропущене заняття. При

об'єктивних причинах пропуску занять, студенти можуть самотійно вивчити пропущений матеріал на платформі MOODLE <https://exam.nuwm.edu.ua/course/view.php?id=1861>

Здобувачі без обмежень можуть використовувати на заняттях мобільні телефони та ноутбуки.

### Оновлення

За ініціативою викладача зміст даного курсу планується оновлювати щорічно, враховуючи актуальні методичні розробки викладача, світовий досвід викладання та наукові дослідження, а також зміни у Освітньо-професійній програмі спеціалізації Креативна та цифрова культура.

### Академічна мобільність. Інтернаціоналізація

В НУВГП розроблені процедури для реалізації прав здобувачів на академічну мобільність:

- Положення про академічну мобільність учасників освітнього процесу Національного університету водного господарства та природокористування

<http://ep3.nuwm.edu.ua/4398/>

- Порядок перезарахування результатів навчання за програмами академічної мобільності в Національному університеті водного господарства та природокористування

<http://ep3.nuwm.edu.ua/19458/>.

- Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 серпня 2015 року № 579

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/579-2015-%D0%BF#n8>.

Здобувачі можуть отримати доступ до таких міжнародних інформаційних ресурсів:

- електронні бібліотеки:

<http://lib.nuwm.edu.ua/index.php/korisni-posilannya/elektronni-biblioteki>

- База періодичних видань:

<https://www.scimagoir.com/>

Лектор

Шадюк Тамара Адамівна, к.філос.н., доцент